

Aan de voorzitter van de Vaste Kamercommissie van OCW
uit de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Prinsessegracht 21
Postbus 123
2501 CC Den Haag
t (070) 312 21 21
f (070) 312 21 00
e-mail:
ad.degraaf@vereniginghogescholen.nl
Doorkiesnummer:
(070) – 312 21 23
Datum:
10 maart 2014
Ons kenmerk:
14.3075.dir.bs
Onderwerp:
Toelating pabo

Geachte voorzitter,

Op 12 maart 2014 vindt een Algemeen Overleg plaats met minister Bussemaker over (onder meer) de doorstroomregeling mbo-hbo. In deze regeling worden doorstroomroutes vanuit het mbo naar het hbo opgenomen waarbij het automatische toelatingsrecht wordt vervangen door het recht op een toelaatbaarheidsonderzoek. De resultaten hiervan zijn bepalend voor het al dan niet toelaten tot de opleiding.

In haar brief van 5 december 2013 schrijft de minister dat zij zich bij het opstellen van de doorstroomregeling *“zal laten leiden door empirische gegevens: cijfers over rendement en studiesucces. Deze zijn een belangrijke indicator om inzicht te krijgen of een mbo'er voldoende geëquipeerd is om de hbo-opleiding succesvol af te ronden”*.

Daarom is het verbazingwekkend dat de minister er niet voor heeft gekozen de mbo-hbo doorstroomregeling toe te passen op de doorstroom vanuit het mbo naar de pabo, terwijl daarvoor alle aanleiding is gelet op de slagingspercentages voor de entreetoetsen rekenen en Nederlandse taal.

Deze entreetoetsen zijn acht jaar geleden geïntroduceerd in het eerste jaar van de pabo. Aan het begin van het studiejaar wordt de eerste toets afgenomen. Er worden bijspijkerprogramma's aangeboden en er zijn in het eerste jaar twee herkansingsmogelijkheden. Indien een student ook na drie kansen niet slaagt voor beide toetsen, volgt een negatief bindend studieadvies. De student kan in dat geval de opleiding niet vervolgen.

Helaas moeten we vaststellen dat de kennis van pabo-studenten uit het mbo van de kernvakken rekenen en Nederlandse taal de afgelopen jaren eerder minder dan meer is geworden. Na drie toetsafnames is het slagingspercentage van de mbo-instroom bij de rekentoets gedaald van 63% in 2008-2009 naar 54% in 2012-2013 (havo 81%, vwo 95%). Het slagingspercentage na drie toetsafnames Nederlandse taal is in diezelfde periode gedaald van 69% naar 63% (havo 84%, vwo 97%).

Nog zorgwekkender zijn recente data over de prestaties van mbo'ers voor de eerste rekentoets die zij aan het begin van het studiejaar afleggen. Het slagingspercentage is gedaald van **43%** in 2011-2012 tot slechts **25%** in 2013-2014! Het slagingspercentage voor deze eerste rekentoets in 2013-2014 van alle eerstejaars pabo-studenten (dus inclusief de mbo-instroom) bedroeg 50%.

In een interview van in de NRC van 27 februari 2014 met de bewindslieden van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, en Economische Zaken zegt minister Bussemaker: *"De eisen van de pabo gaan heel scherp omhoog. Als je de beste studenten wilt, moet je de beste docenten voor de klas zetten"*.

De kwaliteit van een opleiding wordt mede beïnvloed door de kwaliteit van de instroom. De afgelopen jaren zijn vanuit OCW, het mbo en de hogescholen initiatieven genomen om het kennisniveau van mbo'ers te verhogen, maar het is niet realistisch te verwachten dat dit over een beperkt aantal jaren het gewenste effect zal hebben. Daarom doen wij een dringend beroep op uw Kamer om het automatische toelatingsrecht vanuit het mbo tot de pabo te vervangen door het recht op een toelaafbaarheidsonderzoek, waarvan de resultaten bepalend zijn voor toelating. Concreet houdt dit in dat wij mbo'ers bij aanmelding willen kunnen selecteren op de aanwezigheid van voldoende basiskennis.

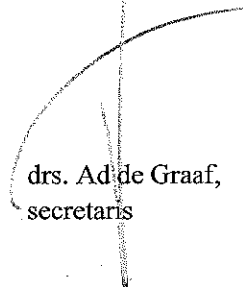
Het opnemen van deze doorstroomroute vanuit het mbo tot de pabo in de nieuwe doorstroomregeling mbo-hbo is hiervoor het geschikte instrument.

In de bijlage bij deze brief wordt ons verzoek nader onderbouwd.

Het bestuur,

mr. Thom de Graaf,
voorzitter

drs. Ad de Graaf,
secretaris

cc. minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

BIJLAGE

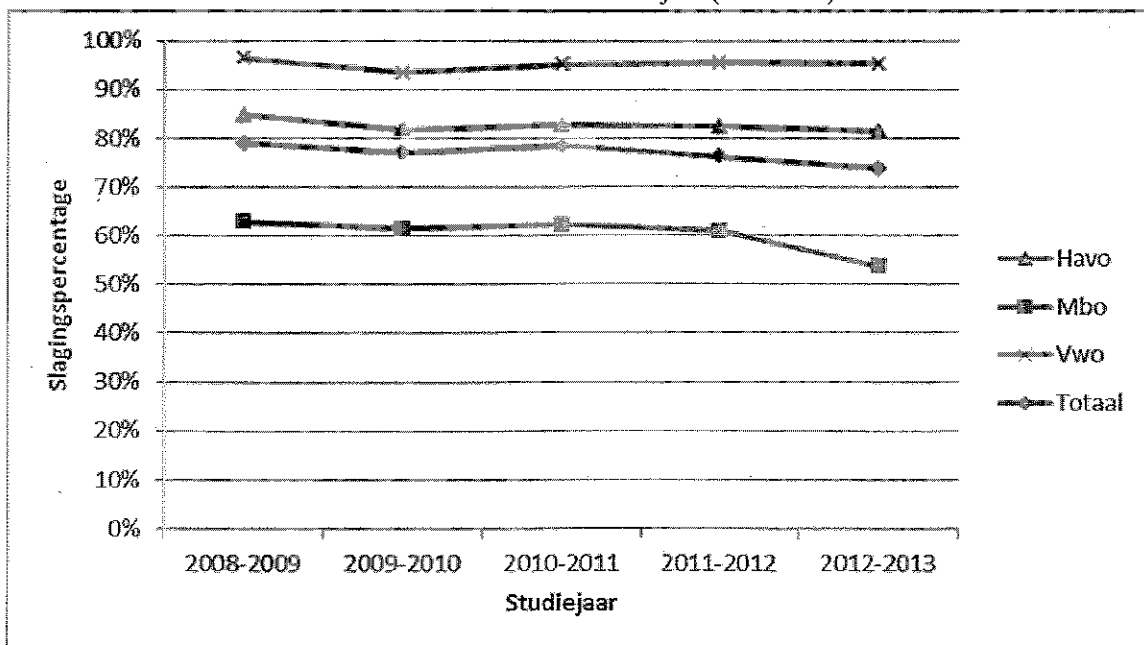
Cijfers

Met enige regelmaat is het afgelopen decennium gesproken over de kwaliteit van de pabo's. Dit heeft onder meer geleid tot invoering van de entreetoetsen rekenen en Nederlandse taal in het eerste jaar van de pabo. De entreetoets wordt aan het begin van het studiejaar afgenomen en er zijn vervolgens in de loop van het eerste jaar twee herkansingsmogelijkheden. Indien een student ook na drie kansen niet slaagt voor beide toetsen, volgt een negatief bindend studieadvies. Deze entreetoetsen zijn altijd beschouwd als een tijdelijk instrument in afwachting van maatregelen die de kwaliteit van de instroom zouden verhogen. Inmiddels werken de pabo's al 8 jaar met deze toetsen.

Deze toetsen gaan vergezeld van bijspijkerprogramma's die door de pabo's worden aangeboden. Echter, zoals de commissie Meijerink in haar advies 'Een goede basis' stelde: *'De last van het wegwerken van deficiënties op het niveau van mbo/havo – die nu vaak leidt tot grote studievertraging – hoort naar onze opvatting niet thuis in het hbo'*.

De onderstaande cijfers laten zien dat studenten uit het mbo zowel bij binnenkomst als na drie toetsafnames slecht presteren.

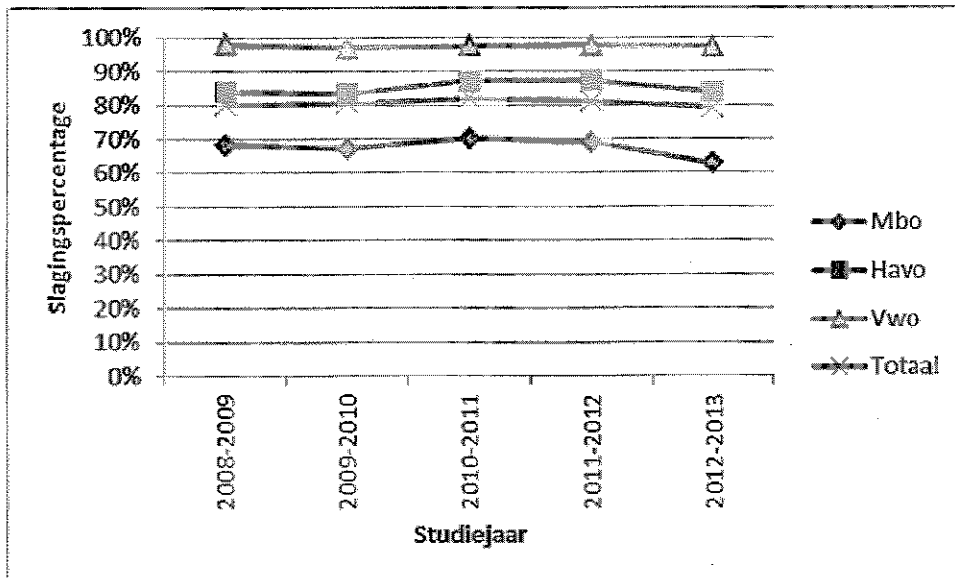
Rekontoets: resultaten na drie toetsafnames in het eerste jaar (bron Cito)

Aantallen en percentages geslaagden voor de rekentoets aan het eind van het eerste studiejaar

	2012-2013		2011-2012		2010-2011		2009-2010		2008-2009	
Vooropleiding	aantal	% geslaagd	aantal	% geslaagd	aantal	% geslaagd	aantal	% geslaagd	aantal	% geslaagd
Mbo	2661	54%	2981	61%	3160	63%	3344	62%	3583	63%
Havo	3667	81%	4140	82%	4229	83%	4357	82%	4623	85%
Vwo	928	95%	1048	96%	1145	96%	1121	95%	893	97%
Anders	619	77%	693	77%	849	84%	849	82%	724	83%
Totaal	7856	74%	8862	76%	9393	78%	9684	77%	9833	78%

Nederlandse taal: resultaten na drie toets-afnames in het eerste jaar (bron Cito)

Aantallen en percentages geslaagden voor toets Nederlandse taal aan het eind van het eerste studiejaar

	2012-2013		2011-2012		2010-2011		2009-2010		2008-2009	
	aantal	% gesl aagd	aantal	% gesl aagd	aantal	% gesl aagd	aantal	% gesl aagd	aantal	% gesl aagd
Vooropleiding										
Mbo	2480	63%	2918	69%	3125	71%	3189	67%	3447	69%
Havo	3557	84%	4127	87%	4237	87%	4209	84%	4542	84%
Vwo	959	97%	974	98%	1190	98%	1099	98%	878	98%
Anders	616	87%	673	86%	857	88%	825	88%	739	86%
Totaal	7591	79%	8718	82%	9411	83%	9323	80%	9608	80%

Weliswaar wordt de taaltoets beter gemaakt dan de rekentoets, maar de resultaten van beide toetsen laten over deze periode voor wat betreft de mbo-instroom een negatieve ontwikkeling zien. Uitermate zorgwekkend zijn de prestaties van mbo'ers voor de eerste rekentoets die zij aan het begin van het studiejaar afleggen. Deze zorg neemt nog eens toe omdat het niveau van deze rekentoets lager is dan het niveau van de rekentoets die binnenkort aan het eind van een MBO-4 opleiding dient te worden afgelegd (het zogenaamde 3f niveau).

instroomcohort	% geslaagd mbo-instroom rekentoets
2011-2012	43
2012-2013	34
2013-2014	25

Instream vanuit mbo

De instroom vanuit het mbo naar de pabo is vooral afkomstig uit het domein zorg en welzijn (81% van de mbo-instream).

<i>Domeinen</i>	directe instroom pabo in		
	2009/2010	2010/2011	2011/2012
Afbouw; hout en onderhoud	4	2	2
Ambacht; laboratorium en gezondheidstechniek	1	1	2
Bouw en infra	4	2	4
Economie en administratie	87	70	80
Handel en ondernemerschap	53	41	42
Horeca en bakkerij	13	21	13
Informatie en communicatietechnologie	1	0	4
Media en vormgeving	19	22	25
Mobiliteit en voertuigen	1	2	1
Techniek en procesindustrie	6	9	6
Toerisme en recreatie	57	37	43
Transport; scheepvaart en logistiek	6	4	9
Uiterlijke verzorging	4	6	6
Veiligheid en sport	83	78	70
Voedsel; natuur en leefomgeving	12	19	18
Zorg en welzijn	1773	1692	1411
<i>Waarvan onderwijsassistent</i>	<i>1477</i>	<i>1441</i>	<i>1223</i>

Aanscherping eisen in het mbo

Weliswaar zijn er initiatieven om het niveau van de mbo uitstroom op de terreinen rekenen en taal te verhogen, maar dit blijkt een weerbarstig proces te zijn. Zo weerbarstig dat besloten moest worden invoeringsdata te veranderen onder meer omdat de toetsresultaten bij pilots zeer tegen vielen.

Zo stelt staatssecretaris Dekker in november 2013: 'Uit het onderzoek van Regioplan blijkt dat ook de scholen in het vo en het mbo volop bezig zijn met de intensivering van het taal- en rekenonderwijs:

- veel scholen nemen inmiddels instap- en voortgangstoetsen af;
- scholen geven meer aandacht aan zwakke leerlingen;
- scholen programmeren extra lessen.

Tegelijkertijd geven veel vo-scholen aan dat zij zich in een voorbereidend stadium bevinden. Ook mbo-instellingen melden dat men nog volop bezig is met het (verder) ontwikkelen van het taal- en rekenonderwijs. *Scholen maken zich zorgen over de haalbaarheid van de referentieniveaus.*' (cursief Vereniging Hogescholen)

Uit een bijlage bij deze brief van het college van examens blijkt uit pilots onder andere dat het aantal voldoende voor rekenen ongeveer 24% bedroegen op het beoogde 3f niveau bij MBO-4.

Kortom,

- scholen maken zich zorgen over de haalbaarheid van de referentieniveaus,
- er bestaat een grote discrepantie tussen het huidige startniveau van de mbo-instroom van de vakken rekenen en taal en het noodzakelijke startniveau',
- niet aangenomen mag worden dat een periode van één of twee jaar uitstel voldoende ruimte biedt om het niveau van de mbo-instroom op het gewenste niveau te krijgen.

Het wettelijk kader

Door de Vereniging Hogescholen wordt al enige tijd gepleit voor strengere regels met betrekking tot de toelating tot de pabo. De minister heeft zich altijd op het standpunt gesteld dat de doorstroom naar de lerarenopleidingen niet via de mbo-hbo toelatingsregeling zou moeten plaatsvinden, maar op grond van de regeling bijzondere nadere vooropleidingseisen voor de pabo's. Helaas betreft die laatste regeling uitsluitend de vakken aardrijkskunde, geschiedenis en natuur & techniek. De belangrijkste kernvakken Nederlandse taal en rekenen vallen hier buiten, omdat de vooronderstelling is dat vanaf 2015 respectievelijk 2016 alle mbo-4 gediplomeerden over het vereiste taal- en rekenniveau (niveau 3f) beschikken. Op grond van de hierboven gepresenteerde feiten en cijfers is dit niet realistisch.

Wij stellen vast dat:

- scholen zich zorgen maken over de haalbaarheid van de referentieniveaus;
- er een groot gat bestaat tussen het huidige startniveau van de mbo-instroom van de vakken rekenen en taal (zie cijfers hierboven) en het noodzakelijke startniveau;
- in de maatschappelijk en politieke discussie gepleit wordt voor lerarenopleidingen waar de meest getalenteerde studenten naar toe gaan;
- de werkelijkheid op dit moment anders is, zoals hierboven aangetoond;
- de kwaliteit van de pabo mede beïnvloed wordt door de kwaliteit van de instroom;
- het niet wenselijk is dat pabo's verantwoordelijk worden gesteld voor het wegwerken van substantiële deficiënties. Dat gaat ten koste van een verhoging van het niveau van de opleiding, een politieke en maatschappelijke opdracht van en voor de opleidingen;
- het niet realistisch is er vanuit te gaan dat het mbo er in twee tot vier jaar in kan slagen de noodzakelijke niveau-verhoging voor taal en rekenen te realiseren. Dit is immers een zeer ingrijpende vernieuwing die tijd kost;
- de huidige regelingen er niet in voorzien bij instromers vanuit het mbo naar de pabo een toelatingsonderzoek rekenen of Nederlandse taal af te nemen, een belangrijke omissie;
- hiervoor op korte termijn een oplossing dient te worden gevonden;
- dit kan plaatsvinden door een aanscherping van de nieuwe toelatingsregeling vanuit het mbo naar het hbo waardoor er geen automatisch toelatingsrecht bestaat, maar een toelaatbaarheidsonderzoek moet uitwijzen of een student over een voldoende startniveau beschikt;
- indien over enige jaren blijkt dat de gewenste niveauverhoging in het mbo met betrekking tot beide vakken heeft plaatsgevonden, kan het toelatingsrecht worden hersteld.